

Plaats dát embryo maar, ik houd van blonde baby's

Mensen moeten na reageerbuisbevruchting zelf kunnen kiezen welke uiterlijke kenmerken hun kind zal hebben

Door Marcel Zijderland

Blond, blauwe ogen en van het mannelijk geslacht, graag. Met zulke wensen kunnen aanstaande ouders tegenwoordig aankloppen bij ivf-pionier van het eerste uur dr. Jeff Steinberg van *LA Fertility Institutes*. De bekendmaking hiervan veroorzaakte afgelopen week de nodige opschudding. Embryo's niet alleen op ernstige ziektes, maar ook op cosmetische eigenschappen uitselcteren! Rood haar? Nee, niet mooi, spoel maar door.

Critici van Steinberg, zoals de ethicus dr. Daniel Sulmasy van het New York Medical College, waren er al snel bij om vergelijkingen met de eugenetica te maken, en zo associaties met nazi-praktijken op te roepen. Dat is onterecht. In Duitsland ging het toen om een opgelegd ideaal dat door een totalitair staatsapparaat werd afgedwongen. De twaalf koppels die zich inmiddels bij Steinberg hebben gemeld zijn autonome burgers die een persoonlijke en vrije keuze hebben gemaakt. Een wezenlijk verschil dat geen enkele vergelijking met nazi-praktijken mogelijk maakt.

De koppels die zich bij Steinberg aanmelden maken gebruik van hun recht op reproductieve vrijheid. Dat is het recht op de vrijheid om kinderen te krijgen, zoveel je wilt, maar ook op de vrijheid om ze niet te krijgen (het recht op anticonceptie en abortus). Daarnaast is het de vrijheid om te kiezen op welke manier je ze wilt krijgen, via natuurlijke of kunstmatige weg.

En als laatste is het de vrijheid om het kind te krijgen waar je op hoopt. In een liberale democratie moet het burgers vrij staan om de middelen te gebruiken en keuzes te maken die zij in deze als de juiste en goede zien.

Dus stel dat aanstaande ouders met behulp van screening een reële keuze hebben, en ook wensen, tussen bijvoorbeeld een meisje of een jongen, een blond of donker, lelijk of mooi kind, dan mag niemand ze in die keuzes dwarsbomen. De enig aanvaardbare reden om hun vrijheid te begrenzen, zou zijn wanneer hun keuze ernstig gevaar voor anderen of de samenleving oplevert.

De Nederlandse Embryowet is wat dit betreft te strikt. De wet staat selectie bij ivf tussen verschillende embryo's enkel toe in het geval van 'een verhoogd risico op een kind met een ernstige genetische aandoening of ziekte', en verbiedt het voor overige gevallen, zoals selectie op geslacht. De wet beroept zich op de 'bescherming van het ongeboren leven', maar je kunt een embryo moeilijk als menselijk leven opvatten. Een embryo is een hoopje cellen dat niet kan voelen, denken of ervaren. Het heeft weliswaar de potentie om een mens te worden, maar het is absurd om aan alles wat die eigenschap bezit (ei- en spermacellen) een ethisch imperatief te verbinden.

Zoals staatssecretaris Jet Bussemaker (PvdA, Volksgezondheid) in de 'Regeling pre-implantatie genetische diagnostiek' (februari 2009) toelicht wordt geslachtsselectie in de Embryowet eveneens afgewezen „vanuit het oogpunt van gelijke behandeling, respectievelijk non-discriminatie.” De wet gaat er vanuit dat een keuze voor, noodzakelijk ook een keuze tegen betekent. Dus een meisje willen, zou een keuze tegen jongens zijn. Dat is onzin. De gelijkwaardigheid van die twee wordt niet aangetast door een voorkeur voor een meisje te hebben. Wél discriminatie zou zijn om jongens het recht op dezelfde zorg, bescherming en respect als meisjes te ontfangen. Maar bij embryo's kan je daar nog niet van spreken.

'Voor je het weet belanden we in een *Brave New World*'. Het is een argument dat altijd opduikt in dit soort discussies: het gevaar van de glijdende schaal. Een speculatief argument, want er is geen enkele reden om aan te nemen dat mensen de vrije keuze geven om naar voorkeur te selecteren onvermijdelijk leidt tot een zieke samenleving. Als je dat wél doet, wantrouw je bij voorbaat de integriteit van de ouders die een kind wensen naar eigen voorkeur.

Het zal dus zo'n vaart niet lopen met de *Brave New World*. Het is moeilijk voor te stellen dat we door embryoselectie bij ivf in een keer met z'n allen hele enge mensen worden, die iedereen die afwijkt van onze persoonlijke voorkeur als minderwaardig gaan behandelen. We leven in een rechtstaat die zijn burgers beschermt tegen zulk gedrag.

In reactie op de kritiek zei Steinberg: „Het is geen gevaarlijke weg, maar een onbekende. De techniek is al jaren geschikt voor cosmetische doeleinden. Het is tijd voor iedereen om z'n kop uit het zand te halen.” Hij heeft gelijk. Het is bovendien een weg die reproductieve keuzevrijheid respecteert. In Nederland wordt die weg door de Embryowet geblokkeerd.

Marcel Zijderland is filosoof en publicist